

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาผลของการเรียนรู้เป็นกลุ่มต่อความรู้และความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม โดยเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบแผนการทดลองเป็นแบบศึกษาสองกลุ่ม วัดก่อนและหลังการทดลอง (Control Group Design with Pretest and Posttest)

กลุ่มทดลอง เป็นผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมที่ได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่ม

กลุ่มควบคุม เป็นผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมที่ได้รับการสอนตามปกติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เปรียบเทียบความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมก่อนและหลังการเรียนรู้เป็นกลุ่ม
2. เปรียบเทียบความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมก่อนและหลังการเรียนรู้เป็นกลุ่ม
3. เปรียบเทียบความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมระหว่างกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่มกับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ
4. เปรียบเทียบความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมระหว่างกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่มกับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ที่มารับการรักษาที่หน่วยไตเทียม โรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ กรมแพทย์ทหารเรือ

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนที่มารับการรักษามีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ กลุ่มผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ไม่มีโรคแทรกซ้อนอื่นๆที่รุนแรงและเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมการดูแลตนเองได้ สามารถเข้าร่วมโครงการวิจัยได้ สามารถอ่านออกเขียนได้ และมีความสนใจและยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย หลังจากนั้น ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการจับคู่ (match pairs) ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมที่มีคุณสมบัติเหมือนกันของตัวแปร คือ เพศ อายุ ระดับค่าครีเอตินิน เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน โดยให้แต่ละคู่มีลักษณะใกล้เคียงกันมากที่สุด พร้อมทั้งพิจารณาความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ ในการเข้ากลุ่มเพื่อให้ได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่ม โดยการศึกษาจากรายงานประวัติของผู้ป่วยและขออนุญาตให้เข้าร่วมการวิจัยโดยการลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรในเอกสารพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย (ภาคผนวก ง) หลังจากนั้น ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มวันจันทร์ จำนวน 5-6 คน วันอังคาร จำนวน 5-6 คน และกลุ่มวันพุธ จำนวน 5-6 คน โดยดำเนินการสอนในช่วงเวลา 07.00 น.–08.15 น. เวลา 12.00 น.–13.15 น. และ 07.00 น.–08.15 น. ในวันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ ตามลำดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ประเภท คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่
 - 1.1 แบบทดสอบความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม
 - 1.2 แบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่
 - 2.1 แบบการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วย
 - 2.2 แผนการเรียนรู้เป็นกลุ่ม
 - 2.3 สื่อการสอนสไลด์ จำนวน 2 ชุด
 - 2.3.1 โรค การรักษาพยาบาล และการดูแลตนเองเรื่องอาหาร
 - 2.3.2 การดูแลตนเองทั่วไปและภาวะแทรกซ้อน

2.4 คู่มือการดูแลตนเอง จำนวน 3 เล่ม

2.4.1 โรคไตวายเรื้อรังและการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

2.4.2 อาหารสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

2.4.3 ภาวะแทรกซ้อนและการดูแลตนเอง

การดำเนินการวิจัย

1. เมื่อผู้วิจัยได้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ จากนั้นผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ ระยะเวลา กิจกรรมภายในกลุ่ม และประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนทดลองของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบความรู้และแบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ผู้วิจัยจึงนัดหมายผู้ป่วยที่อยู่ในกลุ่มทดลองเพื่อดำเนินการวิจัย โดยการเรียนรู้เป็นกลุ่ม จำนวน 4 ครั้ง ครั้งละ ประมาณ 1 ชั่วโมง 15 นาทีทุกสัปดาห์ โดยดำเนินการตามแบบแผนการเรียนรู้เป็นกลุ่มที่ได้วางไว้ และหลังการทดลองผู้วิจัยจึงทดสอบความรู้และประเมินความสามารถในการดูแลตนเองด้วยแบบทดสอบความรู้ในการดูแลตนเอง และแบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมในชุดเคม โดย

1. แบบทดสอบความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม มีเนื้อหาควบคุมเรื่อง โรคไตวายเรื้อรัง การรักษาโดยการฟอกเลือด อาหาร ยา การขับถ่าย การดูแลเส้นเลือดที่ได้รับการตัดต่อ การออกกำลังกาย ด้านจิตใจ ภาวะแทรกซ้อน เป็นข้อสอบแบบถูก-ผิดหรือไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ จำนวน 40 ข้อคำถาม ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และ โครงสร้าง คำนวณหาค่าอำนาจจำแนก และระดับความยากง่ายของแบบทดสอบพบว่าอยู่ในช่วง .20 - .80 คำนวณหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตร Kuder Richardson ได้เท่ากับ 0.80 จึงใช้แบบทดสอบชุดนี้มาใช้ในการทดสอบความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม สร้างขึ้นตามองค์ประกอบของความสามารถในการดูแลตนเอง ได้แก่ การคาดการณ์ การปรับเปลี่ยนและการลงมือปฏิบัติ รูปแบบของการวัดเป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 3 ระดับ จำนวน 25 ข้อ ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และ โครงสร้าง คำนวณหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตร Conbach's Alpha Coefficient ได้เท่ากับ 0.75 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ version 9 (Statistical Package for the Social Science) คำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และหาคะแนน

การเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ (Relative gain score) นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมก่อนและหลังการเรียนรู้เป็นกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมภายหลังการสอนสูงกว่าก่อนการเรียนรู้เป็นกลุ่ม

2. ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมก่อนและหลังการเรียนรู้เป็นกลุ่มไม่แตกต่างกัน

3. ความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมระหว่างกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่มกับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมของกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่มสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ

4. ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมระหว่างกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่มกับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติของหน่วยไตเทียมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมของกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่มสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามสมมุติฐานได้ดังนี้

1. ความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมหลังการเรียนรู้เป็นกลุ่มในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมสูงกว่าก่อนการเรียนรู้เป็นกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 4) เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า

การเรียนรู้เป็นกลุ่มมีกลวิธีในการให้คำแนะนำที่จะช่วยให้ผู้ป่วยเกิดการเรียนรู้ได้คิเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามแผนการสอน คือ แผนการเรียนรู้เป็นกลุ่มที่สร้างขึ้นโดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อการสอน ตลอดจน

การประเมินผลไว้อย่างมีแบบแผน ช่วยให้ผู้ป่วยเกิดการเรียนรู้ได้ดี ซึ่งการสอนผู้ป่วย อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมที่ระบุทิศทางที่แน่นอน ในการให้คำแนะนำและแนวทางการประเมินผล ไว้อย่างชัดเจน (Van Hoorzer et al. 1987: 80 อ้างในพูนศิริ อรุณเนตร, 2542: 58) อีกทั้งแผนการสอนที่จัดทำขึ้นอาศัยหลักทฤษฎีการเรียนรู้ สำหรับผู้ใหญ่ (Adult learning) คือ เป็นเนื้อหาที่อยู่ในความสนใจและเกี่ยวข้องกับผู้ป่วย โดยตรง ร่วมกับวิธีการสอนที่วิเคราะห์ประสบการณ์ การเป็นผู้นำตนเอง และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ในแผนการสอน สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความสนใจและตั้งใจร่วมกิจกรรมในการเรียน การเรียนรู้เป็นกลุ่ม เนื้อหาแผนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีเนื้อหาประกอบด้วย 4 แผน แต่ละแผนแบ่งออกเป็น ความรู้ในเรื่องโรคและการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม อาหารสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและอยู่ที่บ้าน และการดูแลตนเองทั่วไปของผู้ป่วย โดยแต่ละครั้งกลุ่มตัวอย่างได้พูดคุยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ความคิดเห็นในเรื่องเหล่านั้น โดยมีผู้วิจัยคอยกระตุ้นเชื่อมโยงความคิดและให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ทำให้ผู้ป่วยเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น และมีการพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาอีกครั้งเมื่อเริ่มค้นการเรียนรู้ครั้งต่อไป ประกอบกับผู้วิจัยได้มีการสาธิตตัวอย่างผักและผลไม้ที่ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมสามารถรับประทานได้ เป็นการเรียนรู้โดยการตอบสนองในรูปของทักษะและการปฏิบัติ ทำให้บุคคลพยายามทำความเข้าใจและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ และทัศนคติของผู้ป่วยเพื่อนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ โดยสอดคล้องกับการศึกษาของพูนศิริ อรุณเนตร (2542: ข) ได้ศึกษาถึงผลการเรียนรู้เป็นกลุ่มต่อความรู้เรื่องโรคเบาหวานพฤติกรรมการดูแลตนเองและการควบคุมโรคของผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน พบว่าผู้ป่วยที่ได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีความรู้และการดูแลตนเองดีขึ้น

2. ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมก่อนและหลังการเรียนรู้เป็นกลุ่มไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 5) ทั้งนี้ อาจเนื่องจากระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองระยะห่างกัน 1 สัปดาห์ เพียง 1 เดือน อาจไม่เห็นความแตกต่างของความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมภายหลังการเรียนรู้เป็นกลุ่ม เนื่องจากความสามารถในการดูแลตนเองที่ผู้วิจัยใช้ในการทดลองเป็นความสามารถในการปฏิบัติการเพื่อการดูแลตนเอง ตามทฤษฎีการพยาบาลของ Orem ซึ่งจะเป็นต้องใช้ในการดูแลตนเองทันที แต่เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่าความสามารถในการลงมือปฏิบัติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นได้ว่าความสามารถที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติมีผลต่อเนื่องจากความสามารถในการคาดการณ์และความสามารถในการปรับเปลี่ยน เป็นลำดับขั้นตามทฤษฎีการพยาบาลของ Orem

3. ความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมระหว่างกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่มกับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ของกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่มสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ (ตารางที่ 6) ทั้งนี้เพราะว่า

การเรียนรู้เป็นกลุ่มเป็นวิธีการให้ความรู้บางอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า การสอนตามปกติเนื่องจาก การเรียนรู้เป็นกลุ่มมีกิจกรรมที่ผู้ป่วยมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้แสดงความคิดเห็น เล่าประสบการณ์ของตนเอง ทำให้ผู้ป่วยได้รับความรู้เพิ่มขึ้นทั้งจากสมาชิกในกลุ่ม และจากผู้วิจัย เพิ่มเติม ในส่วนที่ขาดหายไปหรือไม่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับการกระตุ้นด้วยสื่อการสอนที่เป็นสไลด์ กรณีสึกษาและตัวอย่างอาหาร ทำให้เกิดความสนใจในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทัศนีย์ พุกษาชีวะ (2535) พบว่า ผลการใช้กระบวนการกลุ่มต่อความรู้เรื่องโรคและพฤติกรรมสุขภาพอนามัยในหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี โดยใช้สื่อที่เป็นคู่มือการปฏิบัติตน มีความรู้และพฤติกรรมสุขภาพอนามัยที่ถูกต้องเหมาะสมกว่า กลุ่มที่ได้รับความรู้ของเจ้าหน้าที่ตามปกติ สุภาพร ศรีจักรวาลวงษ์ (2539) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพของการเตรียมหญิงตั้งครรภ์แรกเพื่อการคลอด โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่าผู้ป่วยมีความรู้เกี่ยวกับการคลอดเพิ่มขึ้น

4. ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมระหว่างกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่มกับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติของหน่วยไตเทียมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมของ กลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่มสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการดูแลตนเองของกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ (ตารางที่ 7) ทั้งนี้เพราะว่า

ผู้ป่วยได้มีโอกาสร่วมในการทำกิจกรรมการดูแลตนเอง ได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและ ประสิทธิภาพจากกลุ่ม ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับโรค และการรักษา ทำให้ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้เป็นกลุ่มมีความสามารถในการดูแลตนเองสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ สอดคล้องกับสุภาพร ดำรงวานิช (2536: ข) พบว่าการรับโปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมควบคุมอาหาร การออกกำลังกายถูกต้องมากกว่าก่อนเข้ารับโปรแกรม และถูกต้องมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ อารณ รัตนวิจิตร (2533: ข) ได้ศึกษาผลของการให้ความรู้ในการปฏิบัติตน โดยการใช้กระบวนการกลุ่มต่อการลดน้ำหนักในคนที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน ภายหลังการทดลองพบว่ากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมลดน้ำหนักที่ถูกต้อง

มากกว่ากลุ่มควบคุม และมีขนาดเอวลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ วิชัย พิภพผลงาม (2536: 38-51) พบว่า ภายหลังจากให้สุขศึกษาโดยใช้กระบวนการกลุ่มแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการรับประทานอาหาร การออกกำลังกายดีขึ้น

และเมื่อศึกษาทฤษฎี โอเรียม สามารถอธิบายได้ว่าเมื่อบุคคลมีภาวะสุขภาพที่เบี่ยงเบนไป คือมีการเจ็บป่วยหรือได้รับบาดเจ็บบุคคลเหล่านี้จึงมีความต้องการการดูแลตนเองในเรื่องของการแสวงหาความช่วยเหลือจากบุคคลที่เชื่อถือได้ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล มีการรับรู้ สนใจและดูแลผลที่กระทบต่อพัฒนาการของตนเอง การปฏิบัติตามแผนการรักษา การวินิจฉัย การฟื้นฟูและการป้องกันพยาธิสภาพที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสนใจที่จะคอยป้องกันและปรับเปลี่ยนเพื่อป้องกันความไม่สุขสบายจากผลข้างเคียงของการรักษาและจากโรค รวมถึงการปรับอัตรานอนที่สั้น ที่จะยอมรับภาวะสุขภาพของตนเอง ในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมมาในระยะเวลา 2-3 ปี ย่อมมีการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อให้สามารถอยู่กับโรคและการรักษาได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากการป่วยที่เรื้อรังไม่สามารถรักษาได้หายขาด เมื่อได้รับความรู้เพิ่มขึ้น โดยวิธีการชี้แนะ การสนับสนุน การสอน การจัดสิ่งแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ทำให้ผู้ป่วยเหล่านี้มีความรู้ที่เพิ่มขึ้น นำไปสู่การมีความสามารถในการดูแลตนเองเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ

จึงกล่าวได้ว่า การเรียนรู้เป็นกลุ่ม สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความรู้และพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ดีขึ้นและถูกต้องถาวร ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการดูแลตนเองต่อไป เมื่อผู้ป่วยผ่านขบวนการต่างๆ อันได้แก่ ความสามารถในการคาดการณ์ ความสามารถในการปรับเปลี่ยน และความสามารถในการลงมือปฏิบัติต่อไป แต่เนื่องจากผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมมาระยะเวลาหนึ่งจะมีความสามารถในการดูแลตนเองอยู่เดิม ทำให้การรับความรู้จึงเป็นไปในลักษณะของการเพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนเพื่อให้เกิดความถูกต้องและชัดเจน สามารถนำไปใช้ในการดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นกลุ่มสามารถทำให้ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมมีความรู้และความสามารถในการดูแลตนเองได้สูงกว่าการสอนตามปกติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การเรียนรู้เป็นกลุ่มควรนำไปใช้กับระบบบริการสุขภาพ เพราะการเรียนรู้เป็นกลุ่มเป็นการให้ความรู้ในลักษณะการสอน ซึ่งแนะ สนับสนุน ส่งเสริม โดยกลุ่มจะช่วยกันสร้างสิ่งแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการดูแลตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ป่วยมีส่วนร่วมในการให้ความรู้และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง โดยตรง และการให้ความรู้โดยวิธีนี้จะทำให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของผู้ป่วย ซึ่งเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของตัวผู้ป่วยเองและของกลุ่ม ทำให้ผู้ป่วยสามารถปฏิบัติได้จริง และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับโรคที่เป็นอยู่ ซึ่งการเรียนรู้เป็นกลุ่มจะต้องมีความพร้อมในปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ควรจัดทำสื่อ เช่นคู่มือการดูแลตนเองเพื่อให้พยาบาลได้ใช้ประกอบการสอนผู้ป่วยในตึกตรวจโรคผู้ป่วยนอกผสมผสานไปกับการมารับการรักษาตามนัดเพื่อให้ผู้ป่วยได้มีความรู้และความเข้าใจในโรคและแนวทางการรักษาเพิ่มมากขึ้น

2. ควรจัดอบรมทักษะในการให้ความรู้เป็นกลุ่ม โดยใช้กลุ่มแก่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ เพื่อให้มีทักษะในการนำการสอนแบบกลุ่มไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง เพราะความต่อเนื่องก่อให้เกิดความคุ้นเคยและความไว้วางใจ ทำให้ผู้ป่วยกล้าที่จะระบายความทุกข์ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ให้เจ้าหน้าที่เข้าใจถึงปัญหา และสามารถร่วมกันวางแผนการรักษาพยาบาล เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการดูแลตนเอง และยังช่วยให้เจ้าหน้าที่มีทัศนคติในการให้บริการได้ดีขึ้น เกิดความมั่นใจในการให้บริการ

3. สถานที่ในการทำกลุ่ม ควรเป็นสัดส่วน มีความสงบ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี มีสมาธิในการประชุม

4. ขนาดของกลุ่มไม่ควรเกิน 6 คน เพราะจะทำให้ผู้ป่วยได้มีโอกาสพูดคุยกันได้น้อย และเกิดความไม่ทั่วถึง ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการทำกลุ่ม จำนวนการทำกลุ่ม ไม่ควรจำกัด และควรมีการจัดทำกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ

5. ควรคัดเลือกผู้ป่วยที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อเป็นผู้นำกลุ่มเพราะการสอนหรือการทำกิจกรรมจากผู้ป่วยในระดับเดียวกันทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี มีความเป็นกันเอง โดยมีพยาบาลเป็นผู้คอยให้การสนับสนุน เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรให้การเรียนรู้เป็นกลุ่มในการให้ความรู้และเพิ่มความสามารถในการดูแลตนเองในกลุ่มผู้ป่วยเรื้อรังอื่นๆ
2. ควรทดลองจัดกลุ่มขึ้นในแผนกผู้ป่วยไตวายเรื้อรังอื่นๆ เพื่อเป็นการสนับสนุนเครือข่ายการให้ความช่วยเหลือ
3. ควรศึกษาวิธีการเพิ่มคุณภาพชีวิตอื่นของผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง
4. ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบวิธีการสอนอื่นๆที่สามารถก่อให้เกิดความรู้ ความสามารถในการดูแลตนเอง หรือการปรับเปลี่ยนทัศนคติ การปรับตัวในกลุ่มผู้ป่วยไตวายเรื้อรังทั้งกลุ่มที่ได้รับการรักษาแบบฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม การรักษาแบบประคับประคอง การขจัดของเสียออกทางเยื่อช่องท้อง เป็นต้น